

Land-for-land rapportering i Norge

- Casestudier av land-for-land rapportene til Norsk Hydro, DNO og Statoil

av Inger Johanne Weum og Helene Mohagen, master i Økonomisk Styring og Finansiell Økonomi ved Norges Handelshøyskole, høsten 2015.

OECD har satt land-for-land rapportering på den internasjonale agendaen gjennom prosjektet Base Erosion and Profit shifting. Det ble innført land-for-land rapportering i Norge med virkning fra 1.januar 2014. Land-for-land rapportering innebærer at flernasjonale selskaper skal rapportere utvalgte nøkkeltall i de landene de har virksomhet. Formålet med en slik rapportering er å avdekke og forhindre korrupsjon, bidra til økt åpenhet om betalinger til myndigheter og å avdekke skatteplanlegging hos flernasjonale selskaper. Det er kun flernasjonale selskaper i utvinnings- og skogdriftssektoren som omfattes av den norske forskriften om land-for-land rapportering. Vi går grundig gjennom land-for-land rapportene til de tre norske selskapene Norsk Hydro, DNO og Statoil for å undersøke hvordan rapporteringen fungerer i praksis. Vi kommer frem til at hensiktene med forskriften om land-for-land rapportering ikke oppnås fullt ut og foreslår forbedringer.

Våre casestudier avdekker at det er stor variasjon i hvordan selskapene har rapportert land for land. Ulikhetene skyldes blant annet mangel på et standard rapporteringsformat. Det mangler også en instans som håndhever land-for-land forskriften og kontrollerer de publiserte rapportene. Likevel bidrar land-for-land rapportering til økt åpenhet om betalinger til myndigheter. Land-for-land rapportering kan også ha en preventiv effekt, i form av blant annet økte transaksjonskostnader for selskaper som skjuler korrupsjon i legitime transaksjoner. Vi ser ikke hvordan rapportene skal kunne bidra til å avsløre annen korrupsjon, derimot. Vi konkluderer derfor med at den gjeldende forskrift bare til en viss grad oppnår hensikten om å forhindre korrupsjon.

Når det gjelder skatteplanlegging fant vi at DNOs rapport vanskelig kan avdekke dette. Grunnen er usikkerhet knyttet til forutsetninger DNO har tatt i land-for-land rapporten, og at rapporten ikke inkluderer et register over samtlige datterselskaper. For Norsk Hydro fant vi indikasjoner på at det foregår skatteplanlegging ved å benytte land-for-land rapporten i kombinasjon med annen skatterelatert informasjon om selskapet. Selskapsregisteret i Statoils land-for-land rapport tyder på at de benytter skatteplanlegging. Det vil si at den gjeldende forskrift om land-for-land rapportering kan bidra til å gi en viss indikasjon på skatteplanlegging.

Casestudiene av land-for-land rapportene til Norsk Hydro, DNO og Statoil bekrefter vår hypotese om at forskrift om land-for-land rapportering ikke fungerer godt nok slik den er utformet i dag. Vi har derfor kommet med kritikk og forslag til forbedringstiltak.

For å forbedre rapporten foreslår vi at flere nøkkeltall blir rapporteringspliktige. Eksempler kan være totale kostnader og betalt skatt i prosent av salgsinntekter. Videre foreslår vi at flere sektorer bør omfattes av forskrift om land-for-land rapportering, da korrupsjon og skatteplanlegging ikke bare er et problem i utvinnings- og skogdriftssektoren. Vi mener i tillegg at samtlige datterselskaper i et konsern bør være rapporteringspliktige land-for-land, uavhengig av hvilken funksjon datterselskapene har for konsernet. Dette vil gjøre det vanskeligere for selskaper å skjule viktige opplysninger i skatteparadiser eller i land med skadelige strukturer. I tillegg mener vi at en kobling til årsregnskapet vil sikre at land-for-land rapporteringen blir revisjonspliktig og sammenlignbar, noe som vil øke land-for-land rapportens troverdighet. Revisjon av land-for-land rapporten, i kombinasjon med en instans som håndhever forskrift om land-for-land rapportering, kan også gjøre det vanskeligere for flernasjonale selskaper å skjule korrupsjon.

OECD anbefaler at flernasjonale selskaper i samtlige sektorer skal omfattes av land-for-land rapportering, noe vi mener Norge også bør innføre. Vi mener imidlertid at OECDs forslag om å gjøre land-for-land rapportene konfidensielle er et steg i feil retning. Vi ser det som lite sannsynlig at utviklingsland med svake institusjoner har ressurser til å følge opp land-for-land rapportene selv. Det er derfor viktig at det sivile samfunn har tilgang til land-for-land rapportene for å kunne delta i skattedebatten. Land-for-land rapportering er kun ett av mange tiltak OECD mener vil bidra til å overvinne de globale skatteutfordringene.